

**Próféciák,
megfejtések,
avagy a Zudor-
kórtan – variációk
„a rusnya valcer”-re**

Zudor János:
a rusnya valcer,
Új Forrás Könyvek-
kPosticum Kiadó, 2012.

Olyan, mint a fénysebesség. Ha már majdnem utol-
értük a követett fénynyalábot, az ugyanúgy fényse-
bességgel száguld el mellettünk. Éppen ezért Zudor
János *a rusnya valcer* című kötetében keringő versu-
niverzumát annyira lehet feldolgozni, amennyire
hagyja magát. Megerőszkolni, átverni-verekedni
magunkat versein nem szabad, és ne lepődjünk meg
azon, ha lemaradunk és gyorsabban olvasunk, mint
értünk. Visszafelé is lehet lapozni, és azt hiszem, ez
ebben az esetben elengedhetetlen. Zudor napjaink
legismertebb ismeretlen költője.

Szálinger Balázssal egyetértve, ez a feladat forga-
lomtól elzárt terület az irodalmárok előtt. Elemezni,
tanulmányokat írni és véleményezni szó szerint tilos
ezt a fajta költészetet. Csak felesleges okoskodást,
tudálékoskodást szülne ez esetben az irodalmárko-
dás. Ne érezzük és nem érezhetjük feladatunknak a
megmagyarázást. Leginkább megfejtésről beszélhe-
tünk, ha lehetséges egyáltalán. „(...) *törékeny báb az
ember / s ha behazudunk / egy kis hatalmat / a
kisemmizett életbe is / hiszen csak a fagyott háttal /
hiszen csak kibírtuk / ez a Noé bárkája / rézhuzalo-
zott idegekkel / kibírtuk / talán érdemel némi tiszte-
letet / a Posticumban (...)*”

Zudor János 2007-es balesetétől talán egyetlen
nagyobb és súlyosabb trauma történt: *a rusnya val-
cer* megszületése. Azért írom, hogy nekünk is trau-
ma, mert eddig csak az övé volt. Egyesülni ez tán
tudunk, ha tudunk. Csupán sétálni indult, talán ciga-
rettát vásárolni, és egy száguldó autó elkaszálta min-
den addigi életét, és egy tökéletesen ismeretlen, tér-
kép nélküli sors elé feszítette a költőt. Rá öt évre
összefogta iránytalan kereszteződéseit és előttünk
hever: *a rusnya valcer*. A megkomponáltság minden
ízfokozóját nélkülöző költészet nem szorul semmifé-
le támaszra. Önállóan éli életét, biztos lábakon áll
tőlünk függetlenül is. Érvényessége és létjogosultsá-
ga megkérdőjelezhetetlen és nélkülözhetetlen a kor-
társ irodalom palettáján.

„Zudor János nagyváradi vágáns költő. Csak az öt
értőssel ért szót, a többiek számára nyárspolgárok,

összeesküvők vagy csak az
útjába kerülő akadályok.
Lakását elcsalták tőle, a
városban csatangoló költőt
autó üti el, elmeagyógyin-
tázatba utalják, egészsé-
ge leromlik. Innen veszi
magához a nagyváradi
Posticum központ,
ahol az egyik szobá-
ban végre menedékre

talál. Verseit begépelik és elérhetővé
teszik a zudorversei.blogspot.com oldalon. A köz-
pont Szent Erzsébet hívei perselypénzzel támogat-
ják. A Posticum konyhájában együtt ebédelnek vele
és kiadót keresnek a költő válogatott versei számára.
Ilyen módon eddig három kötetét sikerült megjelen-
tetni: *És egy kicsit tovább... (2000)*, *Jónás és a mér-
ték (2010)*, és *a rusnya valcer (2012)*.” Ez áll a kötet-
be ékelődő vékonyka könyvjelzőn Selyem Zsuzsa
szavaival.

Az a fajta szimbiózis, amit a költő fegyelméleten
végigvonultat a kötetben, azt hiszem, mindeddig
példa nélküli. Korunk Júdása és a magán kívül szá-
guldó Carp alpolgármester felesége szétválasztha-
talan szerep, de még inkább valamiféle öntudat.
Persze Zudoré és senki másé. Esetenként az egy
intéssel megbocsájtó Jézusé, de csakis a pillanat ere-
jéig. *Szereposztás* című versében: „Carp alpolgár-
mester / felesége ütött el / a zebrán, én gyalog, / ő
autóval, széleseben / továbbhajtott, sikerült / a ren-
dezői utasítás, / csak a szereposztás / egy kicsit meg-
kérdőjelezhető, / miért éppen nekem kellett / szere-
pelnem (mondják / hogy a felesége tökrészeg volt), /
még mindig nem értem, / mit akartak / velem. Ezek
a csodálatos / és mitugrász angyalok.”

A címben említett „prófécia” nem véletlen. Ezek a
versek egy olyan határon billegnek, ahol a szöveg
inkább vesztí súlypontját a prófétálás visszavonhatat-
lansága felé. Esetenként már teljes terjedelmével átesik
oda, ahonnan nincs vissza, és fogalmunk nincs, mit
kezdjünk vele. Ilyenkor nem is kell vele semmit se kez-
deni. Olvasni. És ennyi. Legfőbb feladatuk ezeknek a
verseknek, hogy visszaköszönjenek a hétköznapjaink-
ban. Séta közben, parkban ülve, vagy egy pléden
hanyatt fekve. Ekkor fejtik ki legjobban a hatásukat.
A legfigyelemreméltóbb tulajdonságai ezeknek a szö-
vegeknek mégis az, hogy használhatóak. Hétköznapi
szinten. Olyan problémákra reflektálnak, mely az értő

olvasó számára hasznos és hiteles. Pilinszkyre utalva: ez lenne a legutolsó könyvek egyike – és a Biblia –, amit kidobnák a vonablakon. A legfőbb oka a nemrég említett használhatóság és érvényesség. Zudor János minden idegszálával költő, mondhatni vegytiszta költő, ha van ilyen. Van bizony: nemrég találkoztam vele. „Összenőnek már a házak, / a szomszédba kell menni levegőért! / Na de Térey elvtárs! / Az egyik szomszédnőm / most éppen / menstruál, / hallok a falon át.”

Félelmetesen nyíltan és közvetlenül beszél a tragédia nyers és véres valóságáról. Ezeket a primer élményeket és az azt követő pofátlan és aljas hazugságokat, félrevezető buta indokokat oly költői módon viszi az olvasó elé, hogy tökéletesen illeszkedik minden szálával a versszöveg soraiba. A versírás és a prófécia ereje kölcsönösen hatványozzák egymást. A reflexiók önmagukba is képesek visszafordulni, és ebből egyenes arányosan következik az újraolvasás és újragondolás kényszere. Ami már önmagában is nagy kiváltságunk nekünk, olvasóknak. Az önazonosság feltérképezése és az önmagunkkal való szembenállás, találkozás katartikus élménye valamiféle határozottságot, bátorságot ad ahhoz, hogy elfogadjuk ezt a tényt:

„Júdás megőrül: (Ősanyja settenkedik a kivégzés után!) / Júdás a pokolban landol! / Találkozik a kereszttel, vagy csak / gondolja, hogy találkozik vele. / Minden mértani alakzat / felnégyelhető egyenlő részletekre. / Éj van. Valaki settenkedik a kereszt körül. / Júdás megőrül. / (Ő settenkedett a kereszt felé!)

Mindannyiunkban metsző felismeréseket keltenek profetikus megállapításai, titkai, vagy mondhatnám: megfejtései. Olyan igazsághalmazokkal operál, melyekben szinte evidenssé válik az addig értelmezhetetlen és ismeretlen, közös nevező. A címadó versben találjuk az egyik ilyen mértani pontosságú példát: „(Teológiai kérdés, hogy egészen mélyen / árulta el Jézust, aki egy kézlegyintéssel megbocsátott.)” És ezen megvilágító mechanizmusok általában épp a szövegek végére ültetik a súlypontot. A végig nyitott mondatokon ülő hiányérzet szinte organikussá válik, és kikövetelik a feloldozó végső megoldást, a pontot, a zárlatot. „Most fél három. / Valaki fél. / Pál sirat. /

Virradatig. / Azután hirtelen abbahagyja. / Pál fékez. / Valaki fél. / Kinyit egy ernyőt, / az ernyő is fél. / (Kiszakad ijedtében.) / Azóta fél / hat” (*Stop*). Messze elkerüli az evidenciák és a porcelán Krisztusok csillogó világát a vitrinüvegek mögött. Nála ez nem tudatos. Nem tud úgy írni.

Ebben az ősi káoszban és mindent felülmúló-felülíró botrányban, amit Selyem Zsuzsa ír a kötet végén olvasható „A TEREMTÉS UDVARIASSÁGA” című értelmezés kísérletében: „És vissza az emberihez, vissza oda, hogy ötezer éve (kétezer, de mélyebb értelemben Zudor Jánosnak bizonyára igaza van, amikor ötezerről ír) más sem történik, Júdás Isten parancsára elárulja Jézust, Jézus meg egy legyintéssel megbocsájt. Az emberi értelem, József Attilának még oly kedves menedék itt föl kell, hogy adja magát, a kereszténység alapmítosza, az európai ember neveltetésének mélyén meghúzódó botrány, az árulásra kényszerített ember egyszerűen érthetetlen, nincs az az etika vagy ideig-óráig érvényes morál, nincs az a rendszer vagy törvény, amelyben megnyugtató módon tisztázhatnánk a dolgot.” Egy szóval ebben nagy katyvaszban Zudor a rend és a rendszer, a harmónia és az abszurdnak tűnő logika.

A rusnya valcer versuniverzuma legmegragadóbb vonásainak egyike a sok közül, hogy nem követel, nem kárhoztat, nem színlel magyarázatot. Tárgyilagosan és következetesen vezet a látszólagos káoszban. Nem mutogatja, hanem megmutatja az érthetlent, így nem bizonytalanítja el az olvasóját, persze nem is célja. Egyszerűen csupán tudósít róla. Szövegeiben hajszal híján marad harmonikus és arányos minden, de ennyi éppen elég. Nyelvi regiszterének sajátossága, hogy kihúzhatatlan sorok, szavak képezik ezt az egységet. Gazdaságosan és rendkívül tudatosan használja a nyelvet, és minden porcikájában feltűnik egy igazán szimpatikus elegancia. Nem pózol, nem artikulál természetellenes módon, és nem vesz fel olyan kényszerközléses állapotot, mely eltorzíthatná egyéniségét. Beszélhetünk naphosszakat is a Zudor-versekről, de azt hiszem, mindennek előtt olvasni kell őt. Utána már úgyis elkerülhetetlen.

Papp-Für János